

Маріупольський державний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра історичних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДПП Вступ до фаху

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 032 Історія та археологія ОС «Бакалавр»

(шифр і назва спеціальності)

факультет історичний

(назва факультету)

2020 – 2021 навчальний рік

Робоча програма Вступ до фаху для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 032 Історія та археологія (I курс)

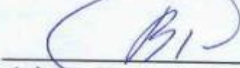
Д.і.н., професор В.М. Романцов, к.і.н., доцент В.С. Волониць

Розробники: (автор, його посада, науковий ступінь та вчене звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історичних дисциплін

Протокол від “27” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри історичних дисциплін

(підпис)

(Романцов В.М.)

(прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 гуманітарні науки (шифр і назва)	Дисципліна самостійного вибору навчального закладу	
	<u>032 Історія та археологія</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність <u>032 Історія та археологія.</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____		Семестр	
(Вступ до фаху)			
Загальна кількість годин – 90		1-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1,5 самостійної роботи студента - 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Лекції	
		16 год.	
		Практичні, семінарські	
		14 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.60	
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60/0

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу «Вступ до фаху» - засвоєння студентами системи знань про основні засади спеціальності «Історія», формування теоретико-методологічного підґрунтя для вивчення фахових дисциплін спеціальності.

Завдання курсу:

- вивчити основні засади теорії історичного процесу,
- з'ясувати базові поняття історичної науки,
- засвоїти принципи та методи історичних досліджень,
- дати основи знань про історичні джерела та наукову літературу;
- засвоїти практичні навички щодо написання наукової роботи з історії.
- **Місце навчальної дисципліни в освітній програмі** – нормативна дисципліна в циклі професійної підготовки фахівців зі спеціальності «Історія та археологія» за освітнім ступенем «Бакалавр».
- **Передумови для вивчення дисципліни:** здобувачі освітнього ступеня «Бакалавр» зі спеціальності «Історія та археологія» під час вивчення цього курсу мають можливість отримати початкові базові знання та навички для подальшої навчальної та наукової діяльності.

- **У результаті вивчення дисципліни** здобувачі освітнього ступеня «Бакалавр» повинні почати формувати вміння та навички:

- самостійної навчальної діяльності;
- пошуку та аналізу історичних джерел;
- роботи з науковою літературою;
- щодо написання реферату, курсової, кваліфікаційної роботи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: теорію історичного процесу, базові поняття історичної науки, принципи та методи історичних досліджень, історичні джерела та наукову літературу.

вміти: самостійно здійснювати пошук та аналіз історичних джерел, працювати з науковою літературою, написати реферат, курсову, кваліфікаційну роботу.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історія як наука.

Тема 1. Вступ до курсу.

Предмет історичної науки, поняття "історія", місце історії в системі наук, об'єкт і предмет вивчення, специфіка історії як науки. Спеціалізація історичної науки: всесвітність і безперервність історичного процесу, періодизація загальної історії, спеціалізація по регіонах і країнам, спеціалізація по галузях вивчення, спеціалізація по історичних дисциплінах, взаємозв'язок галузей історичної науки. Історичне знання, історичний факт, проблема вірогідності.

Визначення, значення, взаємозв'язок. Характеристика конкретних дисциплін - предмет, значення, джерела, методи, термінологія, взаємний обмін даними: археологія, етнографія, історична географія, історична хронологія, історична метрологія, палеографія, нумізматика, сфрагістика, геральдика, вексілографія і фалеристика, генеалогія, ономастика.

Тема 2. Особливості історичного пізнання.

Сутність процесу пізнання. Проблема необхідності та корисності історичного пізнання. Соціальна потреба історичного пізнання – створення необхідних умов для культурного, національного самовизначення народу. Історична свідомість забезпечує зв'язок поколінь, їх наступності. Історична свідомість забезпечує в суспільстві національне виховання. Вплив середовища, особистих та інших інтересів на процес історичного пізнання. Вплив епохи на пізнавальну діяльність історика. Аксиологічний (оціночний) момент історичного пізнання. Повчальна функція історичного пізнання. Прогностична функція історичного пізнання. Історичне пізнання реалізує історичний інтерес людини. Реалізація в історичному пізнанні загальних законів пізнання. Суб'єктивізм історичного пізнання. Проблема політизації історичного пізнання. Формування понять та їх роль у процесі історичного пізнання.

Збирання та вивчення фактів історичної дійсності – одна з важливих сторін історичного пізнання. Прагнення історика знайти нові факти. Перевірка, аналіз, систематизація фактів, формування концепції, яка пов'язує історичні факти. Узагальнення фактів. Складність, багатогранність сприйняття історичного факту. Невичерпність та суперечність фактів. Взаємозв'язок історичних фактів. Історичний факт поєднує індивідуальне та загальне. Розуміння та пояснення історичного факту.

Тема 3. Формування історії як науки.

Древнє міфологічне розуміння часу. Історія в Стародавній Греції: циклічність, повторюваність, міфологізованість. Іудео-християнська концепція історії: лінеарність, сюжетність, кінцівка. Августин Блаженний: "Про Град Божий". Джамбаттисто Віко: спіральна концепція. Ренесанс та Просвітництво, позитивістські концепції (Вольтер, Руссо, Гердер, Кетле й ін.). Регель - "хід духу", діалектика. Еволюціонізм: Морган і теорія трьох ступенів. Марксизм та історичний матеріалізм. Релігійна філософія історії в Російській імперії. Вісь історії К.Ясперса. Інші європейські концепції. Школа "Анналів". Теорія етногенезу Гумільова. Цивілізаційний підхід: Данилевський, Ніцше, Шпенглер, Тойнбі, розвиток цивілізаційного методу.

Змістовий модуль 2. Організація самостійної роботи зі спеціальності.

Тема 4. Організація навчальної та наукової діяльності студентів.

Особливості навчальної діяльності студентів-істориків. Лекції та семінарські заняття з історичних дисциплін. Організація самостійної роботи студентів-істориків. Самостійна робота з навчальною та науковою літературою.

Історичне наукове дослідження, його сутність, мета, особливості. Основні форми наукової діяльності. Вимоги до змісту та оформлення наукової праці. Структура та обсяг наукової праці з історії.

Підготовка до написання наукової роботи: вибір теми (актуальність, проблемність, інтерес); вибір предмета й об'єкта, визначення мети і задач (відповідно теми), вибір жанру, методу (відповідно цілям і задачам). Збір матеріалу. Пошук джерел та літератури: довідники, посилання, тематичні каталоги бібліотек (для літератури). Джерела: опубліковані - хрестоматії, збірники документів, додатки до досліджень, цитати; неопубліковані - архіви, музеї; наукова література - бібліотеки. Оформлення довідково-бібліографічного матеріалу. Складання плану (відповідно задачам). Написання: співвідношення фактичного і теоретичного матеріалу, складання глав і параграфів (рішення задач), висновок (досягнення мети).

Тема 5. Принципи та методи наукового дослідження.

Принцип історизму – один з засадничих загальних принципів історичних та історіографічних досліджень. В історичному дослідженні надзвичайно важливим є принцип наступності. Роль принципу об'єктивності в історичних дослідженнях та особливості його застосування. Застосування у науковому дослідженні проблемного та системного підходів.

Філософські методи: діалектика, аналіз і синтез, дедукція та індукція. Історичні методи: ретроспективний, проблемно-хронологічний, синхронний, порівняльний, критичний та біографічний.

Тема 6. Робота з історичними джерелами

Історичне джерело: поняття, значення, вимоги до джерела. Типи джерел, їхня характеристика, використання, проблема вірогідності: письмові, археологічні, етнографічні, фольклорні, лінгвістичні, кіно-, фото-, і фонодокументи. Робота з джерелом: збирання і нагромадження, з'ясування дійсності, з'ясування інформативності, витяг зведень, інтерпретація.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього						
л		п	лаб	інд	с.р	л		п	лаб.	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1.													
Змістовий модуль 1. Історія як наука													
Тема 1. Вступ до курсу.	15	2				13							
Тема 2. Особливості історичного пізнання.	15	2	2			11							
Тема 3. Формування історії як науки.	15	4	4			7							
Разом за змістовим модулем 1	45	8	6			31							

Змістовий модуль 2. Організація самостійної роботи зі спеціальності											
Тема 1. Організація навчальної та наукової діяльності студентів	15	2				13					
Тема 2. Принципи та методи наукового дослідження	15	2	4			9					
Тема 3. Робота з історичними джерелами	15	4	4			7					
Разом за змістовим модулем 2	45	8	8			29					
Модуль 2.											
Усього годин	90	16	14			60					

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення історії як науки	2
2	Методи історичного дослідження	4
3	Робота з джерелами та літературою	4
4	Оформлення наукового довідкового апарату	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Засвоєння основних понять курсу	13
2	Формулювання теми та змісту курсової роботи	11
3	Принципи та методи наукового дослідження	7
4	Формування історії як науки	11
5	Складання списку джерел та літератури до курсової роботи.	11
6	Історіографія та джерельна база роботи	7
	Разом	60

8. Індивідуальні завдання

ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ ІНДЗ

1. Історична наука, її особливості та місце в системі наук.
2. Загальнонаукові принципи історичних досліджень.
3. Філософські методи історичних досліджень.
4. Спеціально-історичні методи досліджень.
5. Класифікація та характеристика наукових досліджень з історії.
6. Типи джерел та їх використання.
7. Критика історичних джерел.
8. Історичний зміст давньогрецьких міфів.
9. Поєми Гомера як історичні твори.
10. Геродот як історик.
11. Біографічні твори Плутарха як історичні праці.
12. Церковна історія доби середньовіччя.
13. Повість минулих літ - історичний твір Русі.
14. Історичні знання доби Відродження.
15. Наукова діяльність М. Костомарова.

16. Наукова діяльність В. Антоновича.
17. Історичні погляди М. Грушевського.
18. В. Липинський - історик-державник.

9. Методи навчання лекції, семінарські заняття, реферування навчальної та наукової літератури, виконання комплексного індивідуального завдання. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з промірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою ECTS.

10. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти під час поточного контролю відбувається на підставі наступних **критеріїв**:

1. Правильність відповідей (правильне, чітке, достатньо глибоке викладення теоретичних понять).
2. Ступінь усвідомлення програмного матеріалу і самостійність міркувань.
3. Новизна навчальної інформації; рівень використання наукових (теоретичних знань).
4. Вміння користуватися засвоєними теоретичними знаннями у повсякденному житті.

Відповіді студентів оцінюються і за формою, тобто з точки зору логічності, чіткості, виразності викладу навчальної літератури.

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на практичних (семінарських) заняттях та на підсумковому модульному контролі, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Протягом семестру здобувач вищої освіти можуть набрати від 0 до 75 балів.

Мінімальний пороговий рівень (допуск до заліку) – 35 балів.

Максимальна кількість балів за залік 25 балів

11. Засоби оцінювання

- Усне опитування (індивідуальне, комбіноване, фронтальне).
- Перевірка практичних робіт.
- Тестове опитування та письмовий контроль.
- Реферат.
- Залік.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2 2222				
T1	T2	T3		T1	T2	T3		
15	15	20		15	15	20		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		

64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Рекомендовані джерела інформації

Методичне забезпечення

1. Методичні рекомендації до написання та захисту письмових робіт з історії для студентів спеціальностей 032 Історія та археологія, 014 Середня освіта (Історія) денної та заочної форм навчання. Маріуполь: МДУ, 2017. 50 с. / Укладач: доктор історичних наук, професор Романцов В.М.

Рекомендована література:

Базова

1. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.
2. Дмитрієнко М.Ф. Джерела історичні // Енциклопедія історії України. Т.2. К., 2005. С. 374-375.
3. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: навч. посіб / В.М.Литвин, В.І. Гусєв, А.Г. Слюсаренко. К.: Вища шк., 2002. 430 с.
4. Стельмах С.П. Історична наука // Енциклопедія історії України. Т.3. К., 2005. С. 562-566.
5. Теория и методология исторической науки. Терминологический словарь / Отв. ред., акад. А.О.Чубарьян. М.: Аквилон, 2014.
6. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. 2-ге вид. К: Знання-Прес, 2002. 295 с.
7. Яковенко Н. Вступ до історії. К.: Критика, 2007. 375 с.

Допоміжна

8. Барг М. Эпохи и идеи. Становление историзма. М., 1987.
9. Блок М. Апология истории или ремесло историка. М., 1973.
10. Бондаренко Г. Історичне пізнання: питання теорії і практики. Луцьк, 1998.
11. Губман Б.Л. Смысл истории: Очерки современных западных концепций. М: Наука, 1991. – 192 с.
12. Егоров В.К. История в нашей жизни. М.: Наука, 1990.
13. Еванс Р.Дж. На захист історії / 3 англ. переклад Віктор Дмитрук. Львів, 2008.
14. Історія в термінах і поняттях: Довідник / Керівн. автор. кол. В.Колесник. К. – Вишгород, 2014. 732 с.
15. Калакура Я. Історична і національна пам'ять: історіографічний вимір // Особа в контексті часу. Книга на пошану Лариси Нагорної. К.: ІПЕНД, 2014. С.21–35.
16. Майборода О. Вчитися в історії // Історія в школах України. 2004. №2.
17. Нові підходи до історіописання / за ред.. Пітера Берка:Н 73 пер. з англ.2-ге вид. випр..К. : Ніка-Центр, 2010.368 с.
18. Репина Л.П., Зверєва В.В., Парамонова М.Ю. История исторического знания. 3-е изд. стереотипное. М.: Дрофа, 2008.
19. Рікер П. Історія та істина. К., 2001.
20. Румянцева М. Ф. Теория истории. М., 2002.
21. Тойнби А.Дж. Постыжение истории. М., 1991.
22. Тош Д. Стремление к истине. Как овладеть мастерством историка. М., 2000.